

Nr 262.

Av herr **Samuelsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 10, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 8 och 21 §§ i lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10 med förslag till viss ändring av införsellagen tillåta vi oss härmed väcka följande motion:

Ifrågavarande ändringsförslag har, såsom av propositionen framgår, för-
anletts av en förra året avsånd riksdagsskrivelse, vilken i sin ordning till-
kommit med anledning av en utav kommunistiska gruppen i frågan väckt
motion. Huvudsyftet med nämnda motion och riksdagsskrivelse var att
vinna större trygghet för att skattskyldiga icke till följd av en vetlös
lagtillämpning från myndigheternas sida genom införselinstitutet berövades
sina existensmöjligheter. Och detta syfte sökte man nå, dels genom
åläggande för utmätningmännen att verkligen inhämta fullständiga upp-
lysningar om den skattskyldiges ekonomiska villkor och underhållsskyldig-
het, och dels genom föreskrift att det belopp, som skulle innehållas, ej
finge uteslutande bestämmas till en viss summa utan samtidigt även sättas
i visst procenttal av den varje gång förfallande avlöningen, med särskild
hänsyn även tagen till avlöningens storlek.

Granskar man nu i vad mån regeringen sökt genom det framlagda
ändringsförslaget tillmötesgå de framförda kraven på ett bättre betryggande
av småfolkets rätt att icke genom införsel bliva berövade sina existens-
möjligheter, gripes man av häpnad och förtrytelse över, att ett sådant
bleksiktigt förslag som det föreliggande kunnat framläggas av en social-
demokratisk regering. Man skulle fastmer tro, att dess upphovsman vore
en konservativ byråkrat. Ty på de springande punkterna har förslaget
gjorts så urvattnat och kautschukartat, att det antagligen mottoges med
tillfredsställelse endast av de mest hårdhänta utmätningmän. Justitie-
ministern har tagit den allra största hänsyn till vad byråkratien anfört i
saken, men för den svältavlönade arbetsklassen har funnits mycket liten
medömkan, och denna kommer alltfört, om regeringens förslag godtages,
att vara utlämnad åt utmätningsmännens hårdhet och godtycke.

Det förefaller nästan vid propositionens genomläsande som om justitie-
ministern måhända gärna velat tillmötesgå de framställda ändringskraven,
men icke vågat gentemot den manstarka byråkratien, som så gott som
enstämmigt påyrkat att få vara i fred med sitt godtycke och höjt ett rop
att »allt är bra som det är». Det har gått på pricken så, som vi förut-

sade i vår motion vid förra året. Man har hört huvudsakligen länsstyrelserna, och dessa hava i sin ordning inhämtat yttrande från sina underordnade myndigheter, just dem som gjort sig skyldiga till de påtalade felaktigheterna.

Vi anförde i vår förra motion rörande resultatet av en dylik utredning bland annat följande: »Man torde allt för litet känna vår svenska byråkrati, om man inbillar sig, att en på dylikt sätt igångsatt utredning rörande dess eget sätt att tillämpa lagarna skulle resultera i ett blottställande av missförhållandena». Denna varning har justitieministern icke alls velat beakta, utan låtit utredningen fortgå i gammal slentrianmässig, byråkratisk tågordning. Och dock hade det varit en mycket enkel sak att få en tillförlitlig utredning och vetenskap om huru lagen i verkligheten tillämpades, om justitieministern hade gjort sig besvär med att infordra dagböckerna över införselärenden från några större industricentra och vissa städer. Då hade man kunnat få praktiska prov på huru i åtskilliga fall godtycket och schablonmässigheten florera. Och kanske man då även kunnat förvänta, att det framlagda förslaget erhållit ett annat, bättre än nu är fallet.

Regeringsförslaget kan, såsom vi ovan framhållit, långt ifrån anses tillfredsställande i sitt uppmjukade och till godtycklig tillämpning inbjudande skick. Kan man till exempel i vår lagbok uppleta en mera kautschukartad bestämmelse, än den som är upptagen i 21 § 1 mom. av föreliggande regeringsförslag. Med den uppluckring denna paragraf fått efter att ha passerat lagrådet, har det helt överlämnats åt utmätningsmännens fria skön att utan påföljd tillämpa paragrafen som de vilja. Och av lagrådets yttrande ser det nästan ut som om avsikten med formuleringen även varit nämnda. Riksdagen torde dock icke kunna nöja sig med dylika lösliga lagstiftningsmetoder.

Då vi alltså icke kunna lämna vår röst för regeringens förslag, ha vi utarbetat ett nytt förslag, som vi härmed framlägga. Detta ansluter sig i stort till det av oss vid förra årets riksdag framlagda ändringsförslaget, men har i vissa punkter undergått någon förändring.

De huvudsynpunkter, som vi nu liksom förra året anse böra vara utslagsgivande för ifrågasatta reform äro följande:

1) Vid varje införsel, särskilt för skatter, bör noga tillses att gäldenären och hans familj icke berövas de oundgängligaste tillgångarna för att kunna leva. Av hans löneinkomster bör därför undantagas först vad han behöver för sitt och sin familjs uppehälle. Endast i återstoden av lönen bör införsel beviljas.

2) För att bedöma gäldenärens existensminimum måste man äga kännedom om hans inkomster och ekonomiska villkor i övrigt samt honom åliggande försörjningsplikt. Tillförlitlig uppgift härom kan endast erhållas av honom själv. Gäldenären bör alltid därför erhålla tillfälle att yttra sig innan införsel beviljas.

Ingendera av dessa principer hava tagits till grund vid regeringsförslaget. Vad den första principen angår har man visserligen i regerings-

förslaget upptagit en av oss förut föreslagen grundsats, att det belopp, som skall innehållas, skall sättas i visst procenttal till avlöningsbeloppet. Men under det vi, för att betrygga existensminimibeloppet, tillika föreslog ifråga om lägre inkomster att vissa maximiprocenter borde bestämmas, har i regeringsförslaget intet därom upptagits. Följden härav skulle enligt regeringsförslaget bliva, att en skattskyldig skulle kunna genom införsel frantagas även vad han oundgängligen behöver för sitt uppehälle. Vi skola åskädliggöra detta med ett exempel.

Vi antaga att en arbetare ej har annat att leva av än sin arbetsinkomst, såsom ju regel är, samt att hans inkomst uppgår till 7 kronor per dag eller alltså 42 kronor i veckan. Absoluta existensminimisiffran förutsätta vi vidare på hans levnadsort vara för honom och hans familj 4 kronor per dag, eller alltså 28 kronor per vecka. Han har på grund av arbetslöshet blivit efter med sin skatt som nu uttages medelst införsel. Utmätningssmannen dekreterar med stöd av regeringsförslaget, om det vore lag, att 20 % av veckolönen skall innehållas och att införselbeloppet alltså skall bliva 8 kronor 40 öre i veckan samt arbetaren själv får lyfta 33 kronor 60 öre, det vill säga ett belopp något över det beräknade existensminimibeloppet. Vi antaga vidare att arbetaren någon tid efter införselbeslutet insjuknar och ej kan arbeta de tre sista dagarna i ena löneveckan och de tre första i den därpå följande. Han får då under dessa båda veckor ej mera än betalning för 3 dagars arbete, alltså 21 kronor vardera gången. Detta belopp understiger det beräknade existensminimum, som var 28 kronor per vecka, och han måste därför draga åt ett duktigt tag på svältremmen. Men trots att han således måste under två veckor leva under svältgränsen och åtskilligt av hans slantar går till medicin och dylikt, har den socialdemokratiska regeringen med sitt införsel förslag ingen pardon med honom. Kejsaren måste ha vad honom tillhör, huru fattig och sjuk än den skattskyldige är, resonerar tydligen vår »arbetarregering». Utmätningssmannen har en gång bestämt att 20 % skall avdragas, och därför måste arbetsgivaren innehålla denna procent av de för veckorna intjänta 21 kronor, det vill säga 4 kronor 20 öre. Den sjuke arbetaren får alltså i verkligheten icke lyfta mera än 16 kronor 80 öre under två veckor i följd, och detta belopp, vida understigande existensminimum, anser justitieministern med sitt förslag kan vara nog för våra arbetare.

Angivna exempel, som icke alls äro gjorda och dagligdags i ännu hårdare former upprepas, visa på ett fullt bindande sätt, huru stor omsorg och omtanke den socialdemokratiska regeringen ådagalägger för arbetareklassen uti sina lagförslag, och vart det bär hän, när byråkraterna vinna alltför stor hänsyn. Exemplet visar även, att lagförslaget i dess framlagda skick är i hög grad orättvist och därför ej bör antagas av någon arbetarerepresentant i riksdagen. Visserligen vänta vi oss från regeringen den invändningen, att i exemplifierade fall har arbetaren möjlighet att begära jämknung jämlikt 8 § i lagen. En sådan invändning verkar dock

bra sökt och är delvis redan bemött i vår vid förra årets riksdag väckta motion, och dess värde klarlägges även om man läser de inkomna yttrandena från länsstyrelserna. Vi vilja blott härutöver göra den motfrågan: Huru tror regeringen att en sängliggande, sjuk arbetare, som måhända har två eller tre mil till närmaste landsfiskal eller utmätningsman, skall få tillfälle att framföra och styrka en tillfällig begäran om jämkning av införselbeloppet? Och jämkning innebär dessutom endast en höjning eller sänkning av det fastställda beloppet, men ej att den skattskyldige skall helt undslippa införsel. Men i exemplifierade fallet torde dock ej kunna bestridas, att rättvisan kräver, att intet skattebelopp alls uttages.

Det anförda har föranlett oss att föreslå, att i 7 § av lagen intages en bestämmelse, att en skattskyldigs existensminimum skall under alla förhållanden förbehållas honom och undantagas från införsel. Eljest måste han komma att falla fattigvården till last, vilket är sämst för båda parterna. Enbart en viss procentsiffra är ej tillräcklig för att skydda den skattskyldige att tvingas under svältgränsen, såsom oförtydligt framgår av angivna exempel.

Att fastställa existensminimum torde ej möta svårigheter, och socialstyrelsen kan härom lämna uppgifter, lämpade naturligtvis efter levnads-kostnaden å olika orter, å land och i stad, samt för olika stora familjer. Vissa av de myndigheter, som hörts i ärendet, hava också varit med på en sådan tankegång.

Den andra huvudprincipen i vårt förslag gäller skattskyldigs rätt att bli hörd, innan införselbeslut meddelas. I denna punkt har regeringen helt fuskat bort denna betydelsefulla fråga samt åstadkommit något, som lika väl kunde vara borta, så undermåligt är det. Riksdagen har dock redan förut givit klart besked och begärt skydd mot godtycke. Sådant skydd lämnar ej regeringsförslaget, utan regeringen har fallit undan för landsfiskalens och stadsfogdens skäl, att det skulle bli så besvärligt för dem att låta deras kontorsbiträden fylla i ett enkelt formulär och skriva en adress därpå samt posta det. Rättssäkerheten, särskilt när man har att göra med underordnade administrativa myndigheter, kräver att dylik under rättelse lämnas. Därtill kommer att en utmätningsman icke gärna kan hava kännedom om den skattskyldiges familjeförhållanden och försörjningsplikt, utan att sådan inhämtas från vederbörande själva. Ett beslut, som ej är grundat på kännedom därom, måste bli godtyckligt.

Vi föreslå därför, att 3 § i lagen även skall med viss modifikation bli tillämplig å införsel för skatter. Om för att fullständig kännedom skall föreligga rörande den skattskyldiges familjeförhållanden och försörjningsplikt, ha vi kompletterat 3 § i sådant syfte. I vår motion vid förra årets riksdag hade denna komplettering verkstälts i 4 § och åtskilliga myndigheter hava även tillstyrkt den då gjorda kompletteringen såsom av behovet påkallad. Nu är den blott överflyttad till 3 §, vilket lagtekniskt sett funnits fördelaktigare.

Vi ha redan förut påpekat, att 21 § 1 mom. i regeringsförslaget är en kautschukbestämmelse och lämnar rum för fullständigt godtycke. Stadgandet i sin föreslagna lydelse är tydligen endast en gest från regeringen. Eller vad skall man säga om ett laguttryck sådant som detta: »Där ej eljest sådant finnes vara obehövt». Dylik ömtålig skälighetsprövning kunde möjligen anförtros åt en omdömesgill och opartisk domstol, men att överlämna denna åt en underordnad myndighet, på vilken dylika prov eljest ej ställas, är minst sagt värslöst. Eller hur skall man kunna begära, att, såsom ofta är fallet, en ung, tillförordnad, mindre omdömesgill landsfiskal skall kunna gå i land med en så ömtålig prövning. Det blev schablon eller också godtycke. Men det var ju detta riksdagen genom sin skrivelse förra året ville ha bort.

Det huvudsakliga skälet man anfört mot ett lagstadgande om ovillkorlig delgivningssplikt är att det skulle vara så betungande. Det har dock vitsordet att med hjälp av formulär, som statsverket tillhandahöll, skulle det bli en enkel sak att skicka av en underrättelse; och det har även upplysts, att en del myndigheter även redan nu göra det. Vidare har anmärkts, att om man icke företog införsel utan föregående varning, skulle en del arbetare avvika från arbetsplatsen. Skälet verkar minst sagt sökt, och även om något sådant någon enstaka gång inträffar, bör man såsom ju regel är, i alla fall ej lagstifta efter undantagsfallen utan vad normalt är. Det torde ej vara många gånger, sådant avvikande äger rum. Och är det någon, som vill begagna sig av den metoden, så bör också ihågkommas, att av en sådan lyckas man i varje fall ej taga ut mycken skatt, ty har man honom ovetande beslutat införsel, så får han ju veta det inom en vecka vid avlöningstillfället och avviker naturligtvis då genast. Myndigheterna lyckas på det viset endast få ut några kronor vid ett tillfälle. En gammal god lagstiftningsregel är ju för övrigt, att även om en person på hundra ger sig skyldig till en förseelse, bör man icke ställa till obehag och trassel för de övriga 99, och icke skriva lagen, så att det stora flertalet får lida obehövt men för den skyldiges skull, vilken senare man i alla fall ej kan, såsom ovan påpekats, komma åt.

En ändring av förslaget i nu angiven riktning är därför nödvändig och påkallad av billighetsskäl trots byråkratins motstånd.

Vad angår övriga i 21 § av regeringen föreslagna ändringar ha vi endast att anmärka något litet mot 6 mom. Att arbetsgivaren blir pliktig lämna kvitto är ju en förbättring av äldre lagar, men förslaget bör därvid så avfattas, att därav tydligen framgår, att kvitto skall lämnas även utan arbetarens särskilda begäran därom. Det är fara, att lagtexten eljest kommer att tolkas så, att arbetsgivaren visserligen är pliktig därtill, när arbetaren begär det, men om arbetaren ej fordrar det skulle sådan plikt ej förefinnas. Det är nämligen att märka, att en arbetare vanligen är okunnig om lagens innehåll och därför ej själv framställer begäran om särskilt kvitto.

Att i 21 § 5 mom. införts bestämmelse om att det vid införsel innehållna beloppet alltid skall avräknas å den skattskyldiges skatt, även om beloppet ej kan sedermera utfås hos arbetsgivare, är ju en förbättring till arbetarens förmån. Men regeringen synes icke hava fullständigt dragit ut konsekvenserna av detta stadgande. Med detsamma kommer ju staten eller kommunen att för det innehållna beloppet få en skattefordran hos arbetsgivaren i stället för förut hos arbetaren. Om nu arbetsgivaren gör konkurs, innan beloppet överlämnats till utmätningsmannen, något som ej så sällan inträffat, måste beloppet bevakas i arbetsgivarens konkurs. Men någon förmånsrätt för dylik innehållen skatt medger icke lagen, såsom eljest är fallet för arbetsgivarens egna skatter. Dylik förmånsrätt borde dock stipuleras även i detta fall, såvida man ej vill gå så långt, att man anser det innehållna beloppet som anförtrott gods, för vars försnillning ansvar bör ådömas. Vi ha i detta avseende intet förslag att framlägga, men vi ha velat fästa riksdagens uppmärksamhet på den lucka i lagstiftningen, som regeringen låtit stå öppen. Och det bör ju vara klart, att åtminstone kommunerna icke böra, till förmån för en arbetsgivares borgenärer bliva lidande på att arbetsgivaren för eget behov eller egna affärer använder arbetarnas skattemedel, som av dem på laga sätt betalats till utmätningsmannen genom tredje man. Antingen bör staten ansvara därför, såsom för det fall att utmätningsmannen förskingrar uppburna skattemedel, eller ock bör förmånsrätt därför erhållas. En justering härutinnan är oundviklig.

På grund av det anförda få vi hemställa,

1) att riksdagen måtte, med underkännande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, i stället antaga följande som Bil. 1 be-tecknade förslag till ändring av införsellagen;

2) samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande snarast möjligt av sådana ändringar i gällande lagstiftning, att för av arbetsgivare enligt införsellagen innehållt belopp skall i händelse av arbets-givarens konkurs åtnjuta förmånsrätt jämlikt 17 kap. 3 § Handelsbalken eller annat lagrum i samma kapitel.

Stockholm den 27 januari 1925.

Rob. Samuelsson.

J. P. Dahlin.

V. Herou.

A. Spångberg.

Bilaga I.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3, 6, 7, 8 och 21 §§ i lagen den 14 juni 1917
om införsel i avlöning, pension eller livränta, 8 § i dess lydelse
enligt lagen den 27 juni 1924 (nr 370) och 21 § i dess lydelse
enligt lagen den 31 december 1918 (nr 1038),
skola, 8 och 21 §§ i nedan angivna delar, erhålla
följande ändrade lydelse:

3 §.

Utmätningssmannen låte skriftlig underrättelse om ansökningen bevisligen tillställas den underhållsskyldige med föreläggande för honom att, om han önskar yttra sig i ärendet, inom viss kort tid muntligen eller skriftligen till utmätningssmannen dels framföra de invändningar mot ansökningen, vartill han anser sig befogad, dels öka inkomma med erforderliga uppgifter, angående sina inkomster och ekonomiska villkor i övrigt ävensom angående omfånget av honom lagligen åliggande underhållsskyldighet samt övriga omständigheter, vartill hänsyn bör tagas vid ärendets avgörande.

6 §.

Införsel må ej beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år, innan beslutet meddelas. Ej heller må bestämmelse givas, enligt vilken avlöning skulle komma att innehållas för annat bidragsbelopp än sådant, som är förfallet, då innehållandet skall äga rum, eller som näst därefter förfaller.

7 §.

Varder införsel beviljad, förordne utmätningssmannen först, att visst belopp av avlöningen, motsvarande vad den underhållsskyldige kan anses vara i behov av för eget och sin familjs underhåll (existensminimum), skall, i den mån avlöningen förfaller, undantagas från införsel. Nämda belopp må ej sättas så lågt, att den underhållsskyldige kommer att sakna medel till underhåll för sig själv eller för maka och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjuta underhållsbidrag.

I övrigt bestämme utmätningssmannen, huru stort belopp av avlöningen skall innehållas till gäldande av underhållsbidraget. Med hänsyn till den underhållsskyldige åliggande hyresbetalning eller andra särskilda omständigheter må vad av avlöningen skall innehållas kunna bestämmas till olika belopp för särskilda avlöningstillfällen inom viss tidsperiod.

Beviljas införsel till gäldande av bidrag åt flera underhållsberättigade, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, varder detta belopp fördelat mellan de underhållsberättigade i förhållande till bidragens storlek.

Till ledning för utmätningssmännen vid bestämmande av belopp, som vid införsel bör undantagas för den underhållsskyldiges och hans familjs behov, låte Kungl. Maj:t efter socialstyrelsens hörande utfärda uppgift å levnads-kostnaden inom olika orter i landet.

8 §.

Yppas efter det förordnande om införsel givits anledning till jämkning i de därvid meddelade bestämmelserna, äge utmätningsmannen utan hinder av det förra beslutet förordna om sådan jämkning.

Hava — — — — upphävt.

Sedan — — — — underhållsbidrag.

21 §.

Häftar någon för oguldna utskylder eller allmänna avgifter, skola beträffande sådana utskylder eller avgifter jämte stadgad indrivningsavgift eller uppbördsprovision denna lags bestämmelser om införsel för underhållsbidrag i tillämpliga delar lända till efterrättelse med följande tillägg och undantag:

1. I 3 § omförmälta underrättelse och föreläggande skola tillställas de skattskyldiga genom deras avsändande med posten i tjänsteförsändelse, varom av utmätningsmannen bör föras särskild bok; beslut om införsel må ej meddelas förr än skälig tid, minst åtta dagar, förfutit från underrättelsens avsändande till den skattskyldige.

2. Sedan — — — — tillämpning.

3. Beviljas — — — — betalning.

4. Vad i 10 § andra punkten och 17 § är föreskrivet skall ej äga tillämpning, dock skall underrättelse om beslut, varigenom införsel beviljats eller jämkats, med posten avsändas till den skattskyldige.

5. För den del av utskylderna eller avgifterna, som motsvaras av innehållet belopp, skall gäldenären ej vidare häfta, ändå att på grund av arbetsgivarens obestånd det innehållna icke kan utfås hos denne.

6. Arbetsgivaren vare pliktig att varje gång avlöning utbetalas utan särskild begäran lämna gäldenären skriftligt intyg om vad av avlöningen må hava innehållits.

7. I fråga om redovisning för influtna medel skola tillämpas de i sådant avseende i gällande författningen angående uppbörd och indrivning av utskylder och allmänna avgifter meddelade bestämmelser.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1925.
